

ВИНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації **Максима Олександровича Сидорова** на тему:
Диригентсько-хорова інтерпретація як континуум
(на прикладах *Stabat Mater* А. Пярта, К. Дженкінса та О. Родіна)
на здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво»
з галузі знань 02 «Культура та мистецтво»

Публічну презентацію наукових результатів дисертації проведено на засіданні кафедри інтерпретології та аналізу музики Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського
«26» червня, протокол № 14

Обґрунтування теми. Дисертацію присвячено обґрунтуванню специфіки диригентсько-хорової інтерпретації як типу континууму. Концепція зумовлена обранням матеріалом – сакральним жанром *Stabat Mater* в творчості А. Пярта, К. Дженкінса та О. Родіна. В сучасній музичній науці диригентський стиль вивчається в його осібних рисах (Крижановська, Пучко-Колесник, Ткач), дістає типології в контексті ідеї жанрового та видового синтезу у хоровій творчості (Бондар); у зв'язках із професійними якостями (Бермес, Пучко-Колесник, Л. Сверлюк і Я.Сверлюк, Грубі;), багатовимірною змістовністю жестів (Біляєва, Вороновська, Карпенко, Мурза). Диригентсько-хорова інтерпретація перетворює топос на простір, реалізуючи трансцендентальну відкритість *виконавської форми*. Втім на сьогодні не існує системного дослідження професії хорового диригента як носія інтерпретативного мислення в площині осмислення континуального виміру хороспіву. *Актуальність теми* полягає в нагальній потребі з'ясувати можливості філософії, психології творчості та інтерпретології (в сукупності всіх дискурсів музикознавства) на шляху моделювання новітніх якостей функціонування і форм комунікації диригентського мистецтва. Час і простір як філософські категорії постають для музикантів-виконавців когнітивним механізмом цього моделювання. Полістилістика, поліфонізм і не-лінійність приводять просторову основу музичного мислення до очевидності, що спричиняє чимдуж активні розвідки з простору в музиці. Диригентсько-хоровий аналіз *Stabat Mater* А. Пярта в аспекті просторово-часового континууму здатен перспективно продовжити і сакральну тему, і лінію хорознавчої тематики в інтерпретології на прикладі *Stabat Mater* через зіставлення її стильових втілень в умовах мета-модерної формації самосвідомост культури.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертацію виконано на кафедрі інтерпретології та аналізу музичних творів Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського. Тему дисертації затверджено на засіданні Вченої ради

Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського (протокол № 3 від 27 жовтня 2022 р.), уточнено на засіданні Вченої ради Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського (протокол № 10 від 28 травня 2026 р.) та узгоджено з дослідницькою тематикою кафедри «Когнітивне музикознавство: парадигматика музичної творчості в актуальних запитах історії» перспективного плану підготовки науково-дослідних та методичних робіт ХНУМ імені І. П. Котляревського на 2022–2026 рр. (протокол № 5 від 29 грудня 2021 р.).

Мета дослідження – дослідити особливості диригентсько-хорової інтерпретації як типу континууму на матеріалі *Stabat Mater* А. Пярта, К. Дженкінса та О. Родіна як музичного матеріалу дослідження.

Об’єкт дослідження – диригентсько-хорова інтерпретація творів новітньої духовної музики.

Предмет дослідження – просторово-континуальні закономірності диригентсько-хорової інтерпретації.

Музичним матеріалом дослідження було обрано *Stabat Mater* А. Пярта, К. Дженкінса та О. Родіна.

Методи дослідження. Тема дисертації передбачає міждисциплінарний підхід, що характеризується інтеграцією *філософських* методів (феноменологічного і трансцендентального аналізу – у розкритті алгоритмів мислення хорового диригента і створення простору-часу виконавського тексту, *герменевтичного* – в описі інтерпретаційних можливостей текстів культури, *християнського неоплатонізму* – в описі стихійної діалектики музично цілого як просторової даності при інтерпретації) і *культурно-історичного* підходу в методологічний корпус роботи.

Теоретична база дослідження визначена поставленими в ньому завданнями і відбиває напрями сучасної гуманітаристики та когнітивного музикознавства:

– *філософія культури* (Адорно; Бодріяр; Гадамер; Гайдеггер; Гуссерль; Гуменюк; Добронравова; Еко; Кримський; Меднікова; Табачковський; Шелюто; Akker; Furlani; Gare);

– *музичне мистецтво і композиторська творчість ХХ століття* (Андросова; Бондар; Герасимова-Персидська; Драгулян; Зайцева; Коханик; Кузьмук; Маркова; Овсянникова-Трель; Пясковський; Самойленко; Суханцева; Тукова; Чекан; Ярошовець);

– *теорія виконавського стилю* (Берегова; Веркіна; Жукова; Катрич; Ковтонюк; Котляревська; Опарик; Пилатюк; Сирятська; Сокол; Сухецька; Сухленко; Тимофеева; Фекете; Чернова; Швець, Сбітна; Bennett; Johnson; Nattiez; Thomas).

– *онтологія мистецтва* (Зайцева; Маркова; Романюк; Шаповалова);

– *хорознавство і диригентська інтерпретація* (Бермес, Белік-Золотарьової, Бондар, Герасимової-Персидської, Заверухи, Іванової,

Коменди, Крижановської, Лю Дань, Приходько, Пучко-Колесник, Сухецької, Фартушки, Шевченко й Симеонової, Denney);

– *мислення і творчої суб'єктивності хорового диригента* – (Бондар; Корнішева; Москаленко; Ніколаєвська; Самітов; Самойленко; Я.Сверлюк, Л.Сверлюк, Грубі; Шаповалова; Gilford; Mason; Sternberg).

– *мануальна техніка диригента-хормейстера* – (Біляєва; Вороновська; Давидов; Заверуха; Карпенко; Мурза).

Для розробки процедури аналізу просторово-часового континууму диригентської інтерпретації музичного тексту у взаємодії з проблемами естетичної перцепції і внутрішньої комунікації – (Ніколаєвська; Рябініна; Самойленко; Тукова; Шаповалова; Maslow; Punkanen;

- *теорія простору і часу в музиці* (Герасимова-Персидська; Гоменюк; Кузьмук; Пясковський; Рябініна; Суханцева; Тукова; Beyst; Dusk; Fisher; Grünbaum; Clarke; Lange; Wessel).

- *духовна хорова музика*, зокрема твори А.Пярта, К.Дженкінса, О.Родіна (Андросова; Беркій; Бондар; Кузьмук; Овсянникова-Трель; Серова; Швець; Eggebrecht; Hoeven, Hitters).

Наукова новизна одержаних результатів. У музикознавстві уперше:

– обґрунтовано концептуальну характеристику диригентсько-хорової інтерпретації як типу просторового континууму

– запропоновано поняття диригентсько-хорового континууму на основі аналізу явищ ретенції та протенції в часовому вимірі комунікації диригента й хору, праїмпресії й антиципації у відношеннях просторовості;

– на основі диригентсько-хоровознавчого аналізу *Stabat Mater* А. Пярта, К. Дженкінса та О. Родіна виявлено єдність і варіативність увиразнення мета-модерну в музичній творчості;

– запропоновано поняття «сакральна антропологія», розроблене на основі учення Л. Шаповалової про духовну рефлексію музиканта і обґрунтоване на матеріалі творів К. Дженкінса.

Набули подальшого розвитку:

– положення про духовну рефлексію (Л. Шаповалова) в діяльності інтерпретатора творів *nova musica sacra – Stabat Mater*;

– виконавську комунікативну стратегію (Ю. Ніколаєвська) в аспекті диригентсько-хорової інтерпретації творів новітньої духовної музики та ролі диригента у створенні музичного цілого.

Уточнено низку положень, які стосуються просторово-часової організації музичної форми як процесу, в аспекті диригентсько-хорової виконавської форми.

Теоретичне та практичне значення результатів полягає у можливості використання основних положень дисертації, її матеріалів, висновків та узагальнень в курсах «Історія і теорія хорового виконавства», «Сучасна зарубіжна хорова література» «Сучасна українська хорова література», «Аналіз та інтерпретація музики». Проаналізовані твори можуть використовуватись у навчанні хорових диригентів, розширити репертуар

хорового класу та класів з диригування хором сучасними зразками духовної музики. Також, практичне значення отриманих результатів полягає в можливості їх застосування у науково-дослідній діяльності, для подальшої розробки категоріального апарату сучасного хорознавства. Розроблений та апробований аналітичний інструментарій може слугувати моделлю для аналізу хорових творів інших жанрів та стилів.

Апробація результатів дослідження здійснювалася на засіданнях кафедри інтерпретології та аналізу музики Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського. Основні положення та висновки роботи оприлюднені на 5 міжнародних науково-практичних і науково-творчих конференціях:

- 1) VII Міжнародна науково-практична конференція «Диригентсько-хорова освіта: синтез теорії та практики» (Харків, 03.11.2023);
- 2) Міжнародна науково-практична конференція «III Черкашинські читання: Музична і театральна історія: події, факти, коментарі» (Харків, 25.11.2023);
- 3) Міжнародна науково-творча конференція наукового проєкту «Сучасне слово про мистецтво: наука і критика» (Харків, 14.02.2024);
- 4) Міжнародний науковий симпозіум «Сила мистецтва: музичні, театральні та мистецтвознавчі артикуляції» в межах міжнародного форуму до 70-річчя України в ЮНЕСКО «Сила Традицій: музика, театр, етнос, інклюзія» «IV Черкашинські читання» (Харків, 07.12.2024);
- 5) Міжнародна науково-творча конференція наукового проєкту «Сучасне слово про мистецтво: наука і критика» (Харків, 11.02.2025).

Публікації. Основні положення та висновки дисертації викладено у 3 одноосібних статтях опублікованих у наукових фахових виданнях України, затверджених МОН України:

1. Сидоров, М. (2025). Хорова творчість Карла Дженкінса: досвід обґрунтування сакральної антропології: Українська та світова музична культура. *Аспекти історичного музикознавства*, 40, 255–271. <https://doi.org/10.34064/khnum2-40.13>
2. Сидоров, М. (2025). Мислення диригента-хормейстера як концепт сучасної музичної науки: Диригент-хормейстер, вокаліст: інтерпретаційний та педагогічний аспекти діяльності. *Проблеми взаємодії мистецтв, педагогіки та теорії і практики освіти*, 76, 159–173. <https://doi.org/10.34064/khnum1-76.09>
3. Сидоров, М. (2026). Концептуалізація музичного простору у творчості хорового диригента: Аналіз – методологія – інтерпретація. *Проблеми взаємодії мистецтв, педагогіки та теорії і практики освіти*, 78, 82–95. <https://doi.org/10.34064/khnum1-78.04>

Характеристика особистості здобувача. Сидоров Максим Олександрович у 2006 році закінчив Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського і одержав ступінь спеціаліста.

Від 01 жовтня 2022 року до 30 вересня 2026 року навчався в аспірантурі Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського

на кафедрі історії української та зарубіжної музики (2022–2025), та інтерпретології та аналізу музики (2025–2026), за спеціальністю 025 – «Музичне мистецтво» (науковий керівник – доктор філософії, доцент – О. Д. Фартушка).

Довідка про виконання освітньо-наукової програми А26 № 003, видана 12 січня 2026 року, підтверджує успішне виконання всього об'єму навчання.

Оцінки мови та стилю дисертації. Дисертація написана українською мовою з правильним вживанням лінгвістичної та спеціальної термінології. Стиль викладених в дисертації матеріалів дослідження – науковий.

Дані про відсутність текстових запозичень та порушень академічної доброчесності. Під час виконання дисертації здобувач дотримувалася принципів академічної доброчесності. За результатами перевірки та аналізу матеріалів дисертації не було виявлено ознак академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації.

Як результат попередньої експертизи дисертації Сидорова Максима Олександровича у межах публічної презентації наукових результатів дисертації, проведеної на засіданні кафедри інтерпретології та аналізу музики Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського «26» червня 2026 року (протокол № 14) та повноти основних результатів дослідження.

УХВАЛЕНО:

1. Дисертація Сидорова Максима Олександровича «**Диригентсько-хорова інтерпретація як континуум (на прикладах Stabat Mater А. Пярта, К. Дженкінса та О. Родіна)**», представлена на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 025 – Музичне мистецтво є ґрунтовним, самостійним, завершеним науковим дослідженням, що має наукову новизну, теоретичне та практичне значення отриманих результатів, и зміст відповідає спеціальності 025 – Музичне мистецтво. Визначені мета та завдання повністю розв'язані, основні положення дисертації обґрунтовують наукову новизну. Обсяг та структура дисертації відповідають вимогам, що висуваються до дисертацій на ступінь доктора філософії. Результати дисертації пройшли апробацію на 5 науково-практичних конференціях; основні положення відображено у 3 наукових публікаціях.

2. Викладене дозволяє дійти висновку, що дисертація Сидорова Максима Олександровича «**Диригентсько-хорова інтерпретація як континуум (на прикладах Stabat Mater А. Пярта, К. Дженкінса та О. Родіна)**», має теоретичну, практичну значущість, наукову новизну; її результати можуть бути запроваджені до науково-теоретичної та практичної сфер сучасного музичного мистецтва. Дисертація, подана на здобуття ступеня доктора філософії, відповідає вимогам, передбаченим пунктами 10 та 11 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами), та може

